

โอกาส และ ศักยภาพในการค้าภาคอุตสาหกรรมของไทยในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก

นายทรงคิน ศรีวราพงศ์

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-634-498-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Opportunity and Potential of manufactured Trade of Thailand in Asia - Pacific Rim

TASSIN SRIVARAPONGSE

A Thesis Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements

for Degree of Master of Economics

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-634-498-6

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   โอกาส และ ศักยภาพในการค้าภาคอุตสาหกรรมของไทยในภูมิภาค
 เอเชีย-แปซิฟิก
 โดย   นายทรงสิน ศรีวรพงศ์
 ภาควิชา   เศรษฐศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วัฒนสุทธิกุล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
 ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ รุ่งสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ ศิลป์พัฒน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วัฒนสุทธิกุล)

ศูนย์วิทยานิพนธ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สุธิตพันธ์ จีราธิวัฒน์)

.....กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นวลน้อย ตีร์รัตน์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ทรนดิน ศรีวรพงศ์ : โอกาส และ ศักยภาพในการค้าภาคอุตสาหกรรมของไทยในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (Opportunity and Potential of Manufactured Trade of Thailand in Asia - Pacific Rim) อาจารย์ที่ปรึกษา ผศ.ดร. ไพฑูรย์ วิชาลชุดิกุล, 81 หน้า, ISBN 974-634-498-6

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงรูปแบบการค้าของประเทศไทยกับประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก รวมไปถึงประโยชน์เนื่องจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคนี้ โดยมีรายละเอียดการศึกษาเป็นข้อดังนี้ 1. โครงสร้างการค้าระหว่างไทยกับเอเปก 2. ปัจจัยกำหนดการค้าระหว่างไทยกับเอเปก และ อธิบายโครงสร้างการค้าของประเทศไทยกับประเทศในเอเปก และ 3. โอกาสและแนวโน้มการค้าของประเทศไทยกับเอเปก

ข้อมูลที่ใช้ในด้านการค้าระหว่างประเทศมีแหล่งที่มาจาก United Nations Statistic Office, "Commodity Trade Statistic" UN, และ "Foreign Trade Statistics of Asia and the Pacific" ESCAP ส่วนข้อมูลด้านแรงงานและทุน ได้มาจาก Balassa's Factor Proportion Data โดยข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในการวิเคราะห์ดัชนีการค้าต่าง ๆ และ model

ค่าดัชนีการค้าที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ได้แก่ Intra-Industry Trade (IIT), Revealed Comparative Advantage (RCA), Trade Intensity Index (TII), Trade Complementarity Index (TCI), และ Trade Bias Index (TBI) ซึ่งเป็นดัชนีที่ใช้ในการวัดการค้าระหว่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ และใช้ 3 model ในการวิเคราะห์คือ 1. การวัดสัดส่วนของการใช้ปัจจัยการผลิต 2. ปัจจัยที่มีผลต่อ Intra-Industry Trade และ 3. ปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA)

รูปแบบการค้าของประเทศไทย กับประเทศพัฒนาแล้วในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จะเป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับ Factor Proportion Model สำหรับการการค้าระหว่างไทยกับ ASEAN หรือ NICs จะเป็นในลักษณะ Intra-Industry Trade โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าระหว่างไทยกับอาเซียน นอกจากนั้นการศึกษาพบว่าประเทศไทยมี trade intensity กับกลุ่มประเทศอาเซียนมากที่สุด เนื่องจากตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกันและมีสถานะหลาย ๆ อย่างคล้าย ๆ กัน เช่น วัฒนธรรม ศาสนา และภาษาเป็นต้น การเพิ่มขึ้นของการค้าระหว่างประเทศจะมากยิ่งขึ้นถ้าประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคมารวมกลุ่มกันโดยมีการกำหนดให้เกิดการค้าและการลงทุนอย่างเสรี หากประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิกร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจ จะทำให้ประเทศสมาชิกได้รับประโยชน์จากการค้าเสรีมากขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา .....
ปีการศึกษา 2538 .....

ลายมือชื่อนิติ ทรนดิน ศรีวรพงศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ไพฑูรย์ วิชาลชุดิกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C460240 ECONOMIC
KEY WORD: MAJOR ECONOMIC / TRADE / APEC

TASSIN SRIVARAPONGSE : OPPORUNITY AND POTENTIAL OF MANUFACTURED TRADE OF THAILAND
IN ASIA-PACIFIC RIM. THESIS ADVISOR : ASSI PROF. PAITON VIBOONCHUTIKUL, Ph.D. 81 PP. ISBN
974-634-498-6

This study aims at Thailand's trade pattern with Asia-Pacific Rim and also benefit from the economics cooperation in this region. The objective of this study are 1. Thailand's trade structure with APEC, 2. Determinant of Thailand's Trade with APEC and explain Thailand's trade pattern with individual APEC, and 3. Opportunity and trend of Thailand's trade with APEC.

Trade data that is used in this study, was from United Nations Statistics Office, and ESCAP. The data about capital and labor we got from Balassa's Factor Proportion Data. This study uses all of these data to analyse trade indexes and various regression models.

Trade indexes that are used in this study are Intra-Industry Trade (IIT), Revealed Comparative Advantage (RCA), Trade Intensity Index (TII), Trade Complementary Index (TCI), and Trade Bias Index (TBI). The detail of these trade indexes are available in this thesis. The regression models in this thesis are : 1. Factor proportions model, 2. Determinant of Intra-Industry trade and 3. Determinant of RCA.

Trade pattern between Thailand and developed countries in Asia Pacific Rim is consistently with factor proportion model. Thailand's trade with ASEAN or NICs is intra-industry trade. Thailand's trade intensity index with ASEAN is the highest because they have the same location and similar noneconomic conditions. Further increases in trade can be expected if the countries become more unified by having more open trade and investment, and more coordinated policies and institutional framework.

ภาควิชา.....เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา.....
ปีการศึกษา.....2538

ลายมือชื่อนิสิต.....ทาสสิน ศรีวารปองศ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....ไพฑูริ วิบูลย์ชูติกุล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยความช่วยเหลือเป็นอย่างดีของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิชาการและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของการวิจัยมาด้วยดีโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทฤษฎี แบบจำลอง และวิธีการวิเคราะห์ ทั้งท่านยังเป็นกำลังใจอย่างยิ่งและให้โอกาสแก่ข้าพเจ้าในการทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

งานวิจัยในครั้งนี้จะไม่สมบูรณ์ถ้าหากไม่ได้รับคำชี้แนะทางวิชาการที่ดีจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประเสริฐ ศิลป์พัฒน์ ตลอดจน รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ และ อาจารย์ ดร. นवलน้อย ตวีรัตน์ ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับ การเขียนและการปรับปรุงในส่วนต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์

ข้าพเจ้าขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ของ ESCAP โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของ ESCAP ที่ได้ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลการค้าระหว่างประเทศและข้อมูลอื่น ๆ นอกจากนี้ ข้าพเจ้าขอขอบคุณ คุณนุชนาถ พุ่มพฤษ์ ที่ได้ช่วยเหลือในการ key ข้อมูล การค้าระหว่างประเทศ คุณรักษพงษ์ ไชยพุมิ ที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูลเกี่ยวกับแอป และขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุดของ TDRI ในการอำนวยความสะดวกในการค้นหาเอกสาร หนังสือวิชาการ

ท้ายที่สุดนี้ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ และน้อง ตลอดจนถึง พี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกคน ที่ช่วยเหลือสนับสนุนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นกำลังใจอย่างยิ่ง จนทำให้ข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษา ข้าพเจ้าขอขอบคุณทุก ๆ ท่านมา ณ. โอกาสนี้ด้วย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 ทรรัตน์ ศรีวราพงศ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 บทนำ	1
1.2 ความสำคัญของปัญหา	4
1.3 วัตถุประสงค์	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	5
1.5 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.6 วรรณกรรมปริทัศน์	6
บทที่ 2 ความเป็นมาของเอเปก	10
2.1 ความเป็นมาของเอเปก	10
2.2 สาระสำคัญของการประชุมเอเปกครั้งที่ 1 - 6	16
บทที่ 3 ทฤษฎีและวิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์	18
3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการค้าไทยกับประเทศคู่ค้าต่าง ๆ ในเอเปก	19
3.1.1 การทดสอบสัดส่วนการใช้ปัจจัยการผลิต	19
3.1.2 Intra - Industry Trade	22

สารบัญ (ต่อ)

3.2	การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	24
3.2.1	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	24
3.2.2	การทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	27
3.3	การวิเคราะห์ประโยชน์ของเอเปกต่อการส่งเสริมการค้า	28
3.3.1	Trade Intensity Index	29
3.3.2	Trade Complementary Index	29
3.3.3	Trade Bias Index	29
บทที่ 4	ผลการวิเคราะห์	31
4.1	การทดสอบสัดส่วนของการใช้ปัจจัยการผลิต	32
4.2	การค้าภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน	37
4.3	ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ	38
4.4	ประโยชน์ของเอเปกที่มีต่อการส่งเสริมการค้า	45
บทที่ 5	บทสรุป และ ข้อเสนอแนะ	47
5.1	บทสรุป	47
5.2	ข้อเสนอแนะ	49
	รายการอ้างอิง	72
	ภาคผนวก	73

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ร้อยละของการส่งออกของประเทศไทย ไปยังประเทศเอเปก	51
ตารางที่ 2 ร้อยละของการส่งออกของไทย ไปยังเอเปก แยกตามประเภทสินค้า	52
ตารางที่ 3.1 Estimated logit and probit coefficients of the factor proportions model,1993..	54
ตารางที่ 3.2 Estimated logit and probit coefficients of the factor proportions model,1991..	55
ตารางที่ 4 Index of Thailand's Intra-industry trade with the pacific rim	56
ตารางที่ 5 Thailand's Industries with High Intra-industry trade	57
ตารางที่ 6 Thailand's Industries with Low Intra-industry trade	58
ตารางที่ 7 RCA of Individual Countries in Asia-Pacific Rim.....	59
ตารางที่ 8 RCA Determinant Model, 1990 & 1992.....	68
ตารางที่ 9 Thailand's Trade Intensity Index trading with APEC	69
ตารางที่ 9 Thailand's Trade Complementary Index trading with APEC	70
ตารางที่ 10 Thailand's Trade Bias Index trading with APEC	71

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย